

حقوق کیفری اختصاصی (۱)

جرایم علیه اشخاص

مؤلفان:

محسن مرادی اوجقاز

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی
مدرس دانشگاه

دکتر محمدرضا الهی‌منش

دادیار دادرسی دیوان عالی کشور
عضو هیئت علمی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	الهی منش، محمدرضا، ۱۳۴۶-
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآورنده	جرایم علیه اشخاص / مولفان محمدرضا الهی منش، محسن مرادی اوجقاز
مشخصات نشر:	تهران، مجد، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۵۰۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۱۳۱-۴
موضوع	جرایم علیه اشخاص -- ایران
موضوع	حقوق جزا -- ایران
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۲ ج ۴ الف ۷ / ۴۹ / KM۴۰۴
رده‌بندی دیوبی	۳۴۵/۵۵۰۲۵
شماره کتاب‌شناسی ملی	۳۲۲۷۷۳۷

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، خلاف قانون، شرع و اخلاق است. موارد تخلف را به ستاد امام‌دهی حقوق تألیف و نشر (۴۴۲۶۳۳۱۶-۰۲۱) گزارش فرمایید.

حقوق کیفری اختصاصی (۱)

جرایم علیه اشخاص

مؤلفان: دکتر محمدرضا الهی منش، محسن مرادی اوجقاز

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۲ - تعداد: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و منحصر به «مجد» است.

دفتر مرکزی

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان رحمت نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۱۳۱-۴
ISBN: 978-600-193-131-4

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم، تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷، تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

شعبه کریمخان: بلوار کریمخان، بعد از خردمند شمالی، پلاک ۴۳، واحد ۱ شرقی - تلفن: ۸۸۸۳۴۳۳۷

شعبه یزد: خیابان فرخی یزدی، مجتمع تجاری شقایق، طبقه هم کف - تلفن: ۶۲۶۸۶۷۰ - ۰۳۵۱

شعبه مشهد: خیابان دانشگاه، بعد از چهارراه دکتر، بازار کتاب گلستان، پلاک ۲، تلفن: ۸۴۰۵۵۳۷

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw5@yahoo.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام‌خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۳۰۰۸۷۷۶۷

فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید میرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۵
کتاب اول: جرایم علیه تمامیت جسمانی افراد (صدمات بدنی).....	۱۹
بخش اول: پیشینه، مفهوم و اقسام جرایم علیه تمامیت جسمانی افراد.....	۲۱
فصل اول: پیشینه تاریخی جرایم علیه تمامیت جسمانی.....	۲۱
مبحث اول: جرایم علیه تمامیت جسمانی پیش از اسلام.....	۲۲
مبحث دوم: جرایم علیه تمامیت جسمانی پس از اسلام.....	۲۴
فصل دوم: مفهوم جرایم علیه تمامیت جسمانی.....	۲۷
مبحث اول: تعریف فقهی قتل عمد.....	۲۷
مبحث دوم: تعریف حقوقی قتل عمد.....	۲۹
مبحث سوم: تعریف قانونی قتل عمد.....	۳۱
فصل سوم: اقسام جنایت علیه تمامیت جسمانی افراد (در فقه و قانون).....	۳۳
بخش دوم: ارکان تشکیل دهنده جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص.....	۳۵
فصل اول: رکن مادی.....	۳۶
مبحث اول: رفتار مرتکب.....	۳۷
گفتار اول: فعل.....	۳۸
بند اول: فعل مادی.....	۳۹
بند دوم: فعل غیرمادی.....	۴۰
گفتار دوم: فعل ناشی از ترک فعل.....	۴۹

- گفتار سوم: ترک فعل ۵۳
- بند اول: ترک فعل مجرد یا محض ۵۴
- بند دوم: ترک فعل مسبوق به فعل ۵۸
- بند سوم: ترک فعل مسبوق به وظیفه ۶۰
- گفتار چهارم: مباشرت و تسبیب ۷۰
- گفتار پنجم: اجتماع سبب و مباشر ۸۱
- مبحث دوم: شرایط لازم برای تحقق جرایم علیه تمامیت جسمانی ۸۶
- گفتار اول: وجود شخص زنده ۸۶
- بند اول: سقط جنین ۹۰
- بند دوم: انواع سقط جنین ۹۱
- بند سوم: ارکان تشکیل دهنده سقط جنین ۹۵
- الف) رکن قانونی ۹۵
- ب) رکن مادی ۹۶
- ج) رکن معنوی ۱۰۷
- گفتار دوم: دیگری بودن ۱۰۸
- گفتار سوم: عدم استحقاق قتل (محقون الدم بودن مجنی علیه) ۱۱۵
- مبحث سوم: شروع به ارتکاب جنایت علیه تمامیت جسمانی اشخاص ۱۲۳
- مبحث چهارم: وقوع نتیجه مجرمانه ۱۲۸
- گفتار اول: مرگ ظاهری ۱۳۳
- گفتار دوم: مرگ قطعی ۱۳۴
- بند اول: مرگ مغزی ۱۳۵
- بند دوم: در حکم مرده ۱۳۷
- فصل دوم: رکن یا عنصر معنوی جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص ۱۴۸
- مبحث اول: جنایت عمدی ۱۵۰
- گفتار اول: قصد مستقیم (صریح یا استقلالی) در جنایات عمدی ۱۵۵
- گفتار دوم: قصد غیرمستقیم (ضمنی یا تبعی) در جنایت عمدی ۱۶۲

بند اول: قصد غیرمستقیم (تبعی) ناشی از کشنده بودن مطلق رفتار	۱۶۲
بند دوم: قصد غیرمستقیم (تبعی) ناشی از شرایط و وضعیت خاص	۱۷۲
مبحث دوم: جنایت شبه عمدی	۱۷۹
مبحث سوم: جنایت خطای محض	۱۹۲
گفتار اول: صغر سن (صغیر بودن مرتکب)	۱۹۷
گفتار دوم: جنون (مجنون بودن مرتکب)	۲۰۲
فصل سوم: رکن قانونی جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص	۲۱۳
مبحث اول: قصاص	۲۱۳
گفتار اول: شرایط ثبوت قصاص	۲۱۸
بند اول: انتفای ابوت	۲۱۹
بند دوم: تساوی در عقل	۲۲۲
بند سوم: تساوی در دین	۲۲۴
بند چهارم: مهدورالدم نبودن مجنی علیه	۲۲۹
گفتار دوم: قصاص اعضا و شروط آن	۲۲۹
بند اول: مخل عضو مورد قصاص با مورد جنایت یکی باشد	۲۳۰
بند دوم: قصاص با مقدار جنایت مساوی باشد	۲۳۲
بند سوم: خوف تلف مرتکب یا صدمه بر عضو دیگر نباشد	۲۳۳
بند چهارم: عضو سالم در مقابل عضو ناسالم قابل قصاص نمی باشد	۲۳۴
بند پنجم: قصاص عضو اصلی در مقابل عضو غیراصلی نباشد	۲۳۶
الف) چشم	۲۳۷
ب) گوش و بینی	۲۳۸
ج) زبان، لب	۲۳۹
د) دندان	۲۴۰
گفتار سوم: شرایط اجرای قصاص	۲۴۲
بند اول: تقاضای مجنی علیه یا اولیای دم	۲۴۲
الف) ولی دم واحد	۲۴۷

- ۲۵۲..... (ب) اولیای دم متعدد.....
- ۲۵۴..... بند دوم: پرداخت فاضل دیه.....
- ۲۵۷..... (الف) پرداخت فاضل دیه به شرکاء در قتل عمدی.....
- ..... (ب) پرداخت فاضل دیه به جانی مرد در صورتی که مجنی علیها زن باشد.....
- ۲۶۷..... (ج) تقاضای متفاوت اولیای دم.....
- ۲۶۹..... بند سوم: اذن مجنی علیه یا اولیای دم.....
- ۲۷۰..... بند چهارم: اذن ولی امر.....
- ۲۷۲..... گفتار چهارم: کیفیت استیفای قصاص.....
- ۲۷۳..... بند اول: قصاص نفس.....
- ۲۷۸..... بند دوم: قصاص عضو.....
- ۲۸۳..... گفتار پنجم: موانع اجرای قصاص.....
- ۲۸۳..... بند اول: فرار مرتکب.....
- ۲۸۸..... بند دوم: حامله بودن زن محکوم به قصاص.....
- ۲۸۹..... گفتار ششم: موارد سقوط یا اسقاط حق قصاص.....
- ۲۹۰..... بند اول: سقوط قصاص (اجباری).....
- ۲۹۱..... بند دوم: اسقاط قصاص (اختیاری).....
- ۲۹۲..... (الف) عفو مجنی علیه.....
- ۲۹۶..... (ب) عفو اولیای دم.....
- ۲۹۷..... مبحث دوم: دیه.....
- ۲۹۷..... گفتار اول: مفهوم شناسی.....
- ۲۹۹..... گفتار دوم: ماهیت حقوقی دیه.....
- ۳۰۱..... گفتار سوم: مقادیر دیه.....
- ۳۰۲..... بند اول: دیه نفس.....
- ۳۱۰..... بند دوم: دیه مادون قتل یا نفس (اعضا و منافع).....
- ۳۱۱..... (الف) دیه ی اعضا.....

۳۲۵.....	ب) دیه‌ی منافع.....
۳۳۰.....	ج) دیه‌ی جراحات (جنایت).....
۳۳۳.....	بند سوم: دیه‌ی سقط جنین.....
۳۳۵.....	بند چهارم: دیه‌ی جنایت بر میت.....
۳۳۷.....	بند پنجم: تداخل و تعدد دیات.....
۳۴۱.....	گفتار چهارم: تغلیظ دیه.....
۳۴۴.....	گفتار پنجم: خسارت مازاد بر دیه.....
۳۴۷.....	گفتار ششم: ارش.....
۳۴۸.....	گفتار هفتم: پرداخت کنندگان دیه.....
۳۴۸.....	بند اول: مرتکب جنایت.....
۳۵۰.....	بند دوم: عاقله (عصبه).....
۳۵۳.....	بند سوم: بیت المال.....
۳۶۰.....	بند چهارم: بیمه.....
۳۶۲.....	گفتار هشتم: مهلت پرداخت دیه.....
۳۶۵.....	گفتار نهم: مطالبه دیه.....
۳۶۶.....	مبحث سوم: تعزیر.....
۳۶۷.....	گفتار اول: جنایت بر نفس.....
۳۷۰.....	گفتار دوم: جنایت بر مادیون نفس (جنایت بر اعضاء و منافع).....
۳۷۳.....	گفتار سوم: تباہی علیه تمامیت جسمانی اشخاص.....
۳۷۶.....	گفتار چهارم: منازعه.....
۳۷۷.....	بند اول: رکن قانونی.....
۳۷۸.....	بند دوم: رکن مادی.....
۳۷۸.....	الف) رفتار مرتکب.....
۳۸۲.....	ب) نتیجه مجرمانه و رابطه سببیت.....
۳۸۳.....	بند سوم: رکن روانی (معنوی).....
۳۸۴.....	بند چهارم: مجازات شرکت کنندگان در منازعه.....

- بند پنجم: معاونت در منازعه ۳۸۶
- بند ششم: شرکت در جرم و شرکت در منازعه ۳۸۷
- بند هفتم: شرکت در منازعه و دفاع مشروع ۳۸۸
- گفتار پنجم: افساد فی الارض ۳۸۹
- گفتار ششم: قتل ناشی از تقصیر در غیر از تصادفات رانندگی ۳۹۱
- گفتار هفتم: سقط جنین ۳۹۳
- گفتار هشتم: اسید پاشی ۳۹۴
- بند اول: رکن قانونی ۳۹۵
- بند دوم: رکن مادی ۳۹۶
- بند سوم: رکن معنوی ۳۹۸
- گفتار نهم: جنایت ناشی از تخلفات رانندگی ۳۹۹
- بند اول: رکن قانونی ۴۰۰
- بند دوم: رکن مادی ۴۰۰
- بند سوم: رکن معنوی ۴۰۵
- بند چهارم: کیفیات مشدده و مخفیه ۴۰۹
- بخش سوم: شرکت و معاونت در جنایت علیه تمامیت جسمانی اشخاص ۴۱۳
- فصل اول: شرکت در جنایت ۴۱۳
- مبحث اول: انواع شرکت در جنایت به اعتبار رکن مادی ۴۲۰
- گفتار اول: شرکت در فعل و شرکت در نتیجه ۴۲۰
- گفتار دوم: شرکت بالمباشره و بالتسبیب و اقسام آن ۴۲۰
- بند اول: مباشرت ۴۲۱
- بند دوم: تسبیب ۴۲۱
- بند سوم: شرکت سبب و مباشر ۴۲۱
- گفتار سوم: شرکت فاعل یا تارک فعل ۴۲۲
- گفتار چهارم: شرکت مجنی علیه با مرتکب (جانی) ۴۲۲

۴۲۳.....	گفتار پنجم: شرکت عوامل انسانی با عوامل غیر انسانی ..
۴۲۴.....	مبحث دوم: انواع شرکت در جنایت به اعتبار رکن روانی ..
۴۲۴.....	گفتار اول: اجتماع عامدان ..
۴۲۴.....	گفتار دوم: اجتماع عمد و شبه عمد ..
۴۲۵.....	گفتار سوم: اجتماع عمد و خطای محض ..
۴۲۵.....	گفتار چهارم: اجتماع شبه عمد و خطای محض ..
۴۲۶.....	گفتار پنجم: اجتماع عمد، شبه عمد و خطای محض ..
۴۲۶.....	مبحث سوم: مجازات شرکت در جرم ..
۴۳۰.....	فصل دوم: معاونت در جنایت ..
۴۳۱.....	مبحث اول: رکن مادی معاونت در جنایت ..
۴۳۳.....	مبحث دوم: رکن روانی معاونت در جنایت ..
۴۳۴.....	مبحث سوم: مجازات قانونی و شرعی معاونت در جنایت ..
۴۳۴.....	گفتار اول: مجازات قانونی معاونت در جرم ..
۴۳۵.....	گفتار دوم: مجازات شرعی معاونت در جرم ..
۴۳۷.....	بخش چهارم: علل سالب مسئولیت کیفری ..
۴۳۷.....	فصل اول: علل رافع مسئولیت کیفری ..
۴۳۸.....	مبحث اول: اکراه ..
۴۳۹.....	گفتار اول: اکراه به قتل ..
۴۴۴.....	گفتار دوم: اکراه به مادون قتل ..
۴۴۴.....	مبحث دوم: مستی ..
۴۵۰.....	مبحث سوم: اجبار ..
۴۵۳.....	مبحث چهارم: اشتباه ..
۴۵۵.....	گفتار اول: اشتباه در هدف ..
۴۵۷.....	گفتار دوم: اشتباه در هویت ..
۴۵۹.....	فصل دوم: علل موجهه جرم ..

۴۵۹.....	مبحث اول: دفاع مشروع.....
۴۶۰.....	گفتار اول: شرایط تجاوز.....
۴۶۱.....	گفتار دوم: شرایط دفاع.....
۴۶۲.....	گفتار سوم: موضوع دفاع.....
۴۶۳.....	مبحث دوم: اضطرار.....
۴۶۶.....	مبحث سوم: سایر علل مواجهه.....
۴۶۹.....	بخش پنجم: طرق اثبات جنایت علیه تمامیت جسمانی اشخاص.....
۴۶۹.....	فصل اول: مفهوم دلیل.....
۴۷۱.....	فصل دوم: اقسام دلیل.....
۴۷۱.....	مبحث اول: اقرار.....
۴۷۳.....	گفتار اول: بیان یا نوشتن.....
۴۷۴.....	گفتار دوم: تجزیه.....
۴۷۴.....	گفتار سوم: صریح بودن.....
۴۷۶.....	مبحث دوم: شهادت شهود.....
۴۸۰.....	مبحث سوم: قسامه.....
۴۸۰.....	گفتار اول: مفهوم شناسی.....
۴۸۱.....	گفتار دوم: مشروعیت قسامه.....
۴۸۲.....	گفتار سوم: فلسفه قسامه.....
۴۸۲.....	گفتار چهارم: شرایط تحقق لوث.....
۴۸۵.....	گفتار پنجم: کیفیت اجرای قسامه.....
۴۸۶.....	گفتار ششم: صاحبان اقامه قسامه.....
۴۸۶.....	بند اول: تعدد شاکی.....
۴۸۷.....	بند دوم: تعدد متهم.....
۴۸۹.....	گفتار هفتم: شرایط قسم خوردگان.....
۴۸۹.....	گفتار هشتم: شرایط سوگند (قسم).....

فهرست مطالب □ ۱۳

بند اول: تعداد سوگندها	۴۹۰
بند دوم: تکرار سوگندها	۴۹۱
مبحث چهارم: علم قاضی	۴۹۳

فهرست منابع	۴۹۶

www.ketab.ir

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

الهی این چه فضیلت است که با دوستان خود کرده‌ای که هر که تو را شناخت ایشان را یافت و هر که تو را یافت ایشان را شناخت. الهی پنداشتم که تو را شناختم، اکنون آن پنداشت را در آب انداختم. الهی اگر کار به گفتار است بر سر همه تاجم و اگر به کردار است به پشه و مور محتاجم. الهی بیزارم از طاعتی که مرا به عجب آورد، مبارک معصیتی که مرا به عذر آورد. الهی عاجز سرگردانم. نه آن چه دادم و نه آن چه دارم دانم. الهی اگر من ناخسته‌ام تو پخته کن و اگر پختی، سوخته مکن. الهی اگر بردار کنی رواست، از خورد دور مکن و اگر به دوزخ فرستی رضاست، مهجور مکن. الهی به طاعت امر فرمودی و از آن باز داشتی و از معصیت منع کردی و بر آن گماشتی.^۱ سپاس خدای را که حق ستایش او بالاتر از حد ستایشگران و متهای او فوق اندیشه شمارشگران است.

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران و تحقق نظام جمهوری اسلامی بر اساس اصل چهارم قانون اساسی، قانون‌گذار موظف گردید کلیه قوانین خود را مطابق با موازین شرع انور به تصویب برساند. در سال ۱۳۶۱ اولین قانون مجازات اسلامی تحت عنوان قانون حدود، قصاص، دیات و قانون راجع به مجازات اسلامی در کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس به طور آزمایشی برای مدت ۵ سال به تصویب رسید. پس از آن، در سال ۱۳۶۲ قانون تعزیرات به تصویب کمیسیون مرور رسید. در سال ۱۳۷۰ قانون حدود، قصاص، دیات و قانون راجع به مجازات اسلامی تلفیق و به صورت یکپارچه تحت عنوان قانون مجازات اسلامی مدون و به مدت ۵ سال به طور آزمایشی اجرا گردید. متعاقب آن در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۶ قانون تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده به عنوان قانون دائمی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و قانون مصوب ۱۳۷۰، مجدداً در تاریخ ۱۳۷۵/۱۲/۱۲ به مدت ۱۰ سال تمدید شد. با عنایت به این که تدوین قانون دائمی طبق بند ۲ اصل ۱۸۵ قانون اساسی در دستور کار قوه قضاییه قرار گرفته

بود، لایحه قانون مجازات اسلامی بر مبنای سیاست جنایی اسلام مورد تدوین واقع شد. این لایحه در چهار باب (شامل کلیات، حدود، قصاص و دیات) در سال ۱۳۹۰ به تأیید شورای محترم نگهبان رسید ولی پیش از آن که در روزنامه رسمی به چاپ برسد، در همان سال با ایراداتی مواجه شد که از سوی کمیسیون قضایی مجلس بر طرف گردید و النهایه در ۱۳۹۲/۲/۱۱ با ۷۲۸ ماده به تأیید شورای محترم نگهبان رسید. از جمله نکات قابل توجه در خصوص این قانون، تلاش تدوین گران این قانون است به خاتمه دادن به اختلافات حقوق دانان و قضات در تفسیر مواد قانونی، رفع ابهام و اجمال از قوانین مزبور و نارسایی و کاستی های قوانین پیشین، وضع قوانین منطبق با واقعیت اجتماعی و اقتصادی و همچنین همسو شدن با قوانین و اسناد بین المللی و وضع نهادهایی هم چون تعلیق تعقیب، تعویق صدور حکم، نظام نیمه آزادی، مجازات های جایگزین حبس، تعیین مجازات برای اشخاص حقوقی، مرور زمان، درجه بندی میزان تعزیرات، نظم و انضباط دادن به قوانین، یک پارچه کردن مواد قانونی، طبقه بندی تعزیرات و به روز رسانی قوانین از نکات دیگری که مورد توجه قانون گذار قرار گرفته، می توان به تغییراتی که در بحث حدود، قصاص و دیات انجام شده اشاره کرد و مبحث جرایم علیه اشخاص نیز از دید مقنن به دور نمانده است.

جرایم علیه اشخاص، اعم از خدمات مادی یا معنوی، مبحث حقوق جزای اختصاصی یک است که در این نوشتار مورد مطالعه قرار می گیرد و سه واحد از واحدهای درسی دوره کارشناسی را به خود اختصاص می دهد. کار نگارش این کتاب تقریباً دو سال پیش از تصویب قانون مرقوم آغاز و همراه با تغییرات جدید در لایحه، تغییرات مزبور در متن دست نویس اعمال می گردید. قلم زدن به کتابی تحت عنوان جرایم علیه اشخاص، کاری بس دشوار و همراه با مرارت های فراوانی بوده به هر حال آن چه پیش روی خواننده قرار دارد، برگ سبزی است از این دفتر و می توان مریت های این کتاب را چنین برشمرد:

- ۱- استفاده از قلم ساده و روان برای نگارش مطالب معنونه و مطروحه در کتاب. در اول هر بحث سعی شده برای تقریب به ذهن خواننده، هر مبحث با طرح پرسش شروع گردد تا خواننده بیشتر با بحث آشنا شود.

۲- در هر مبحث با ذکر عقاید و اندیشه‌های قریب به اتفاق حقوق‌دانان و دکترین و نقد نظرات ایشان در صورت لزوم، و در نهایت با ذکر استدلال با تکیه بر قوانین فعلی، به ذکر موضع خویش پرداخته‌ایم.

۳- تلاش گردیده از قوانین و مقررات مختلف و مرتبط با آخرین اصلاحات و همچنین استفاده از آیین‌نامه‌ها و بعضاً بخش‌نامه‌های ریاست محترم قوه قضائیه در تدوین مطالب مطروحه استفاده گردد.

۴- از ویژگی دیگر این کتاب می‌توان به استفاده از آرای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور - که در حکم قانون است - اشاره نمود. هم‌چنین استفاده از نظریات مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه که حتی‌المقدور سعی شده متن کامل آن در متن یا پاورقی ذکر شود.

۵- مستند نمودن کتاب به آرای اصراری هیأت عمومی اصراری شعب کیفری یکی دیگر از ویژگی‌های این کتاب است تا اثر پیشرو جنبه کاربردی ملموس و عینی به خود گرفته و خواننده ضمن مطالعه مسائل نظری به مسائل عملی نیز آشنایی داشته و آن را در آینه عمل مشاهده نمایند.

۶- نیک می‌دانیم که قوانین ما منبعث از فقه شیعی می‌باشد. به همین سبب در هر مبحث تلاش گردیده با بیان نظرات مشهور فقها و هم‌چنین ذکر فتاوای معتبر در آن خصوص، این بیانات را در معرض دید خواننده قرار دهیم.

۷- حتی‌المقدور در نگارش سعی شده ضمن تفسیر قانون مزبور، از کلیات حقوق جزا (حقوق جزای عمومی) غافل نمانده و با گریزی به این مطالب نیز اشاره‌ای، هرچند به صورت کلی بشود. هم‌چنین مباحثی که کم‌تر در حقوق جزای اختصاصی به آن پرداخته می‌شود؛ از جمله بحث اتانازی (قتل ناشی از ترحم)، معاونت در خودکشی، اجرای احکام قصاص در این اثر ارائه گردیده است.

ناگفته پیداست تلاش‌های بی‌وقفه کسانی که پیشتر در این حوزه قلم زده‌اند، قانون-گذار را از نارسایی و کاستی قوانین موضوعه آگاه ساخته و تغییرات قوانین فعلی ما مدیون تلاش بی‌وقفه این استادان می‌باشد که اجر معنوی ایشان را از خدای منان خواستاریم.

لازم به توضیح است که نوشتار مزبور در دو کتاب به نگارش درآمده است که کتاب اول پیش روی خواننده قرار دارد و کتاب دوم آن مربوط به جرایم علیه صدمات معنوی می باشد که به سبب رفع ایرادات قانون از سوی کمیسیون قضایی مجلس، تایید شورای محترم نگهبان و ابلاغ آن، ناگزیر شدیم کتاب اول را در معرض دید خواننده و کتاب دوم در چاپ های بعدی به آن افزوده خواهد شد. لکن برای پرهیز از افزایش غیرمنطقی حجم کتاب، بخشی از مطالب حذف و از بیان برخی مطالب دیگر نیز خودداری گردید^۱ و در آخر تضاربت را به خوانندگان محترم واگذار می نماییم. از باب «من لم یشرک المخلوق لم یشرک الخالق» از تمامی کسانی که ما را در نگارش این کتاب هم راهی کردند، به ویژه آقای مرتضی جمالی، قدردانی می نماییم.

الهی باخص صفاتک و بجز جلالک و باعظم اسمائک و بعصمه انبیائک و بنور اولیائک و بدعاء صلحائک اسئلک زیاده فی العلم و عافیه دنیا و الاخره.

در خاتمه باید گفت مبرهن است که هر کاری بدون اشکال، اشتباه و خطا نخواهد بود. بنابراین ضمن پذیرش تمامی کاستی ها، نارسایی ها و نقیصه ها برای رشد و اعتلای علمی از صاحب دلان، ارباب دانش و بینش، اندیشوران و صاحبان فضل استدعا دارد برای رفع کاستی ها و نارسایی ها با اطلاع و تذکر از طریق ناشر محترم و یا پست الکترونیکی به آدرس زیر:

www.M.Elahimanesh92@yahoo.com
www.Mohsenmoradi1367@yahoo.com

امکان ارائه اثری مفیدتر را در آینده فراهم آورند. گرجه هنوز راهی دراز در پیش است.

«ربنا تقبل منا انک السميع العليم»

محمدرضا الهی منش - محسن مرادی اوجقاز

شهریور ۱۳۹۲

۱ - در این کتاب هر جا علامت اختصاری «ق.م.» استفاده شده مقصود قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ می باشد و هر جا از عبارت «تعزیرات» استفاده شده مقصود قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ «تعزیرات» می باشد.